

SARIKAMIŞ'IN KIŞ SPORLARI TURİZMİ POTANSİYELİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ali Dursun AYDIN*

Özet

Gelir düzeylerinin artması, sosyal yaşamda meydana gelen değişimler ve teknolojik gelişmelerle artan boş zamanlar dünya genelinde insanların tatil anlayışlarında değişmelere yol açarak alternatif turizm türlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Spor ise alternatif bir turizm şekli olarak son yıllarda turizm sektörü içinde önemli bir yer almaya başlamıştır. Ülkemizde ve dünyada kayak sporları kış mevsiminin vazgeçilmez turistik aktiviteleri arasında yer alırken her geçen yıl, kış turizmine paralel olarak kayak merkezlerinde büyük gelişmelere neden olmuş ve kış sporları turizmine olan talebi arttırmıştır. Kış sporları turizmi potansiyeli açısından Türkiye sahip olduğu coğrafi ve iklim şartlarıyla önemli bir konuma sahiptir.

Sarıkamış bölgesinin kış sporları turizmi açısından potansiyelinin değerlendirildiği bu çalışmada; bölgedeki mevcut durum ve planlanan yatırımlar ortaya konulup değerlendirilerek, yapılması gerekenler konusunda öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sarıkamış, turizm, kış sporları

Assessment of The Sarıkamış About Potential of The Winter Sports

Abstract

The spare times with increase the incoming profit, changes the social experience and technological development, contributed alternative tourism species via changing the holiday mean. Recently, sports take part in the sector as a tourism type. Skiing sports are beginning indispensable touristic activity in our country and the world, and it caused the development of the skiing centre. The Turkey have an important position with its climatic condition in the terms of winter sports.

---

* Dr., Kafkas Üniversitesi, Sarıkamış Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu, aydind@gazi.edu.tr

In this study that include assessment of the Sarıkamış about potential of the winter sports; situation of this area considered with planned enterprise and suggested required things.

Key words: Sarıkamış, Tourism, Winter sports

Giriş

“Spor, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter Özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumunu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararası dayanışma, kaynaşma ve barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bu özelliklerinden dolayı çağımızda spor çok yönlü, çok faydalı, çok amaçlı ve çok çeşitli boyutlar kazanmış ve evrenselleşmiştir (Yetim, 2005:131). Modern toplumların yaşamının önemli bir parçası olan turizm içinde spor son yıllarda çok önemli bir yere gelmiştir. Bu ilişki sporun insan ve toplum yaşamında önemli bir yer almaya başlaması ve turizm sektörünün bundan faydalanmak istemesiyle ortaya çıkmıştır (Doğu, 2006:5).

Sporun bu boyutlarından biriside genel turizmin içinde “Spora ilgi duyan kişilerle, aktif olarak spor yapan kişi, grup ya da takımlar ile bunların idarecileri ve seyircilerinin turizme katılmalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü”(Karaküçük, 1999:191) olarak tanımlanabilen spor turizmidir. Son yıllarda insanlar sadece deniz kıyısında, güneşli bir tatildense gezi, spor ve macerayı da içine alan aktiviteleri tercih etmeye başlamıştır. Özellikle ülkemizde tatil anlayışındaki bu tarz değişiklikler, iç turizmde de ibreyi alışılmış tatil beldelerinin dışına çevirmiştir (Ceyhun, 2006:76).

Sanayileşme ve hızlı gelişmenin bir sonucu olarak, kişiler sıkıcı ve sağlıksız bir ortamdan kurtulmak için yazın deniz kıyılarına, kışın ise; karlı, dağlık ve ormanlık bölgelere gitmektedirler. Böylece dağ ve kış turizmi doğmuş ve gelişmiştir. Kayak sporunun merkezinde bulunduğu ve buna uygun karlı ve eğimli alanlara yapılan seyahatleri, konaklama ve diğer hizmetlerden oluşan faaliyet ve ilişkilerin bütünü olarak tanımlanabilen Kış turizmi, karlı ortamlara bağlı bir takım hareketleri ağırlıklı kapsadığı için, belli yükseklik ve eğime sahip, kayak ve diğer yürüyüş, tırmanış gibi alışkanlıkların yapılabilmesine imkan sağlayan yerlerin varlığını öncelikle gerekli kılmaktadır. Dünyada dağ ve kış turizmine öncülük eden çalışmaları, özellikle Orta ve Kuzey Avrupa ülkeleri yapmış, bunları Amerika, Kanada ve Japonya gibi ülkeler izlemiştir (Akat, 2000:20).

Spor turizmi için spor altyapısı yapılmış tesisler önem arz etmektedir. Bu altyapı sporun branşına göre değişiklikler gösterebilmektedir. Tatillerini genellikle yaz mevsiminde geçiren insanlar, bu alışkanlıklarını kış mevsiminde de sürdürmeye başlamışlar ve dağ-kış turizmi hareketlerinin hızlanmasına neden olmuşlardır.

Dolayısıyla, bu yönde giderek büyüyen talebi karşılayabilmek üzere turizmde gelişmiş ülkeler, dağ ve kış turizminin yoğunlaştığı yörelerde, çalışmalar yapmışlardır. Özellikle Orta Avrupa ülkelerinden İsviçre ve Avusturya'nın Alp dağlarında yarattıkları turizm olanaklarının, yaz turizmi ile önemli döviz girdisi sağlayan ülkeler ile yarıştıkları bir gerçektir (Çimen ve Kılıç, 2003:1).

1. Bölgenin Kış Sporları Turizm Potansiyeli

1.1. Mevcut durum:

Alp disiplini, Kuzey disiplini ve Tur Kayağı etkinlikleri için çok uygun koşullara sahip olan Sarıkamış ve çevresi kış turizmi arz koşulları açısından değerlendirildiğinde, Sarıkamış eskiden beri sahip olduğu bir kayak geleneği ile toplumsal destek ve bütünleşme sağlamıştır. Sarıkamış yurtiçi ve yurtdışı yarışlarda, çeşitli dallarda başarılar elde etmiş, çok sayıda usta kayakçı yetiştirmiştir. Bugün de bu eğilim ve çalışmalar sürmektedir (İncekara, 1998:41).

Kars'a 53 km., Erzurum'a ise 150 km.lik bir karayolu ile ulaşılabilen 2.073 m. rakımı ile yılın ortalama 5-6 ayında, 2-3 m. kar yağışı alan bir konuma sahip olan Sarıkamış'a, Kars ve Erzurum havaalanlarına yakınlığı sebebiyle her gün havayolu ile ulaşmak mümkün olmaktadır. Ayrıca; Türkiye'nin her yerinden demiryolu bağlantısı bulunan ilçede, toplam 482 yatak kapasiteli bir adet beş yıldızlı ve bir adet üç yıldızlı otel bulunmaktadır. Bunların dışında belediyeden ruhsatlı oteller ile öğretmen evi, orduevi ve Kızılay oteli gibi kamu kurumlarına ait konaklama tesisleri ve bir adet oberj turizme hizmet vermektedir (<http://www.sarikamis.gov.tr>).

Aşağıdaki tabloda Turizm Bakanlığının konaklama istatistikleri esas alınarak, yıllar itibariyle bölgede konaklama yapan yerli ve yabancı turist sayıları verilmiştir.

Tablo 1: 2004–2006 Yılları Arasında Konaklama Yapan Yerli ve Yabancı Turist Sayıları

Yıl/Turist Sayısı	Yabancı	Yerli	Toplam
2004	1672	20180	21852
2005	841	20563	21404
2006	1766	22099	23865
Toplam	4279	62842	67121

Kaynak: Turizm Bakanlığı (2007), Turizm konaklama İstatistikleri

1991 yılında turizm merkezi olarak ilan edilen Sarıkamış'ı diğer pistlerden ayıran en önemli özelliği bölgeye yağan kar cinsi ve doğal güzelliğidir. Kayak

sporu için oldukça elverişli ve dünyada sadece Alpler de olan toz kristal kar, ülkemizde sadece Sarıkamış'ta mevcuttur. Ayrıca, Sarıkamış'ta bulunan kayak pistlerini de içine alan 2004 yılında milli park ilan edilmiştir (<http://www.milliparklar.gov.tr/mpd/mp/milliparklar.asp>). Kayak pistinin çevresi sarıçam ormanlarıyla çevrili olduğundan pistlerde çığ tehlikesi bulunmamaktadır (<http://www.sarikamis.gov.tr>).

“Türkiye'nin Insburg'u” diye de adlandırılan Sarıkamış'ta iki ayrı kayak tesisi bulunmaktadır. Bunlardan Cıbiltepe'deki Kayak Tesisleri; saatte 2400 kişi kapasiteli, bilgisayar donanımlı telesiyej sistemi ile dünyanın sayılı, Türkiye'nin ise en gelişmiş kayak tesisi olma özelliğini taşımaktadır. 2635 mt. yüksekliğindeki Cıbiltepe de, toplam uzunluğu 17 km. olan ve zorluk derecelerine göre 6 ayrı kayak ve snowboard pistinin bulunduğu iki lift yer almaktadır. 1700 mt. Uzunluğundaki birinci lift, kayak sporuna yeni başlayanlar için ideal bir eğime sahip 3 km. uzunluğunda bir pistle kayak merkezine bağlanmaktadır. 2600 mt uzunluğundaki ikinci lift ise, 4 ayrı pist ile birinci lifte bağlanmaktadır. Parkur Sarıçam ormanlarıyla kaplı 7 kilometrelik bir iniş mesafesine sahiptir. Kayak merkezinde ayrıca FİS (uluslararası kayak federasyonu) tescil onaylı bir alp disiplini parkuru, bir de kuzey disiplini parkuru bulunmaktadır. Ayrıca snowmobil turları için 5 -50 km uzunluğunda parkur alanları mevcuttur (<http://www.sarikamis.gov.tr>).

Diğeri ise 1992 yılında hizmete giren Çamurlu dağı mevkiindeki Osman Yüce Kayak ve Kamp Eğitim tesisleridir. Daha çok sporcuların tercih ettiği ancak dışarıya da açık olan tesislerde, 1200 mt'lik bir pist, 750 kişi/saat kapasiteli ve 844 metre uzunluğunda bir teleski tesisi ile iki kayak evi bulunmaktadır(GSM, 2004:62).

Şekil 1: Sarıkamış Cıbiltepe Kayak merkezi Pist Haritası

Kaynak: <http://www.sarikamis.gov.tr>

1.2. Planlanan yatırımlar

Bölgenin kaynak yönünden önemli bir turizm potansiyeli olmakla birlikte, alt ve üst yapıdaki eksiklikler nedeniyle sektörün bölge ekonomisine önemli bir katkı sağlaması ancak çok yoğun tanıtım ve hızlı bir yatırımla gerçekleşebilir. Çünkü turizm görece düşük yatırımla yüksek istihdam yaratan bir sektördür. Bölgede öngörüldüğü şekilde geliştirilebildiği takdirde sektörün, istihdam sorununun çözülmesinde de önemli katkıları olabilecektir. (DAP Ana Plan 2000:389)

Bölgenin turizm potansiyelini artırmak amacıyla mevcut kayak tesislerinin işletmecisi durumundaki Kar-Sar-Tur A.Ş. ile Turizm bakanlığı tarafından ortaklaşa olarak yeni yatırım planları yapılmıştır. Buna göre;

Birinci yerleşim planı 1200 yatak kapasite hesaplanmış, mekanik sistem ise 2 etap olarak yapılmış olup saatte 2400 kişi kapasite ile çalışmaktadır. Turizm Bakanlığınca yaptırılmış olan mevcut mekanik tesisler ve parkur alanları aşırı talep nedeniyle ihtiyaca cevap veremez olmuş bu sebeple yeni mekanik tesisler ile parkur alanlarına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu amaçla, ikinci etap mekanik sistemlerin ve parkur alanlarının yapılması için kayak tesislerinin işletmecisi olan Kar-Sar-Tur A.Ş. Turizm Bakanlığınca müracaat etmiştir. Turizm Bakanlığı bu müracaatı yerinde bularak dağ çevre planı ile birlikte master planının yapılması amacıyla Turizm Bakanlığının da katkısı ile Kar-Sar-Tur A.Ş tarafından master planı yaptırılmıştır. Bu plan içerisinde üç aşamalı bir çalışma öngörülmüştür. (<http://www.sarikamis.gov.tr>)

a- Cıbiltepe-Karanlık dere projesi; İki alp disiplini parkuru toplam 4300 mt.,4200 mt'lik bir halfpayf parkuru snow-board kayağı için ve1.750 mt. Uzunluğunda 1500 kişi taşıma kapasiteli bir telesiyej sistemi kurulması planlanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenek konusunda gerekli girişim yapılmış olup; ihale aşamasındadır.

b- Cıbiltepe-Şehir merkezi projesi;6000mt.'lik bir parkur, taşıyıcı sistem olarak da gondol planlanmıştır.

c- Cıbiltepe-Hançerli projesi; Telesiyej sistemi 4.000 mt., alp disiplini parkuru ise 5.500 mt. planlanmıştır. Toplam parkurların uzunluğu ise 16.000 m., olarak planlanmış mevcut tesislere ilave edildiğinde 33.000 m. (16.000 + 17.000) alp disiplini parkur alanına sahip olunacaktır.

Planlanan yatırımların gerçekleştirilmesi bölgenin dünyanın sayılı kış sporları merkezlerinden biri haline gelebilmesinde önemli bir adım olacaktır. Ancak bu yatırım planlarına ilaveten, kayak merkezinin bulunduğu Sarıkamış ilçe merkezinde de şehir planlaması, içme suyu, çevre temizliği, peyzaj ve çevre düzenlenmesi gibi belediye hizmetlerinin de bir turizm merkezine yakışır seviyede yapılması önem arz etmektedir.

Çünkü turizm planlaması için öncelikle turistlerin bölgeden beklentilerini analiz etmek gerekmektedir. Turistlerin beklentileri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- a) Turist en kısa yoldan uygun bir ulaşım türü ile bölgeye gelmeyi arzulayacaktır,
- b) Uzun süreli değil, kısa süreli turlarla bölgeyi tanımayı isteyecektir,
- c) Ulaşım giderlerini en aza indirmeyi planlayacaktır,
- d) Bölgeyi gezerken kendini güvende hissetmesi gerekmektedir,
- e) Bölgedeki seyahatinin konforlu olmasına önem verecektir,
- f) Turizmi destekleyen yan etkinlikler, kültürel etkinlikler turistik talebi etkileyecektir (DAP Ana Plan 2000:28)

Yatırım planlaması sadece tesisler bazında değil, yukarıda sıralanan analizler ışığında turizmi etkileyen diğer faktörler ve turistlerin beklentilerinin de dikkate alınarak yapılmasıyla daha gerçekçi olacaktır.

Sonuç

Sarıkamış'ın iklim ve coğrafi özelliklerinin elverişliliği göz önüne alındığında kış sporları açısından potansiyel bir kış turizm merkezi olduğu görülmektedir. Ancak mevcut tesislerin artık ihtiyaca cevap veremiyor oluşu, planlanan yatırımlarında çeşitli sebeplerden dolayı bir türlü yapılamayışı ile özellikle bölgenin ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtımının yeterince yapılmamasından kaynaklanan olumsuzluklardan dolayı var olan potansiyelinin tam olarak kullanılmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu değerlendirmeler sonucunda Sarıkamış'ta kış sporları turizmine yönelik politika ve yatırım planlarının geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla şu öneriler getirilebilir.

—Bölgede var olan tesislerin kapasitesinin arttırılarak, planlanan yatırımların bir an önce tamamlanması, özellikle turizm bakanlığı tarafından özel sektöre arsa tahsisleri dahi yapılmış olan tesislerin biran önce tamamlanabilmesi için gerekli takibatların yapılması.

—Bölgenin etkili bir tanıtımının yapılabilmesi adına özellikle medya mensuplarının ilgisini yöreye çekecek faaliyetlerin planlanıp ve düzenlenmesi,

—Folklor ve el sanatları gibi turizmi destekleyen etkinliklerin arttırılarak bölgede potansiyeli olan alternatif turizm tipleri ve turizm amaçlı diğer sportif faaliyetlerin belirlenip turizm çeşitliliğinin sağlanması,

—Bölgede hâlihazırda hemen her yıl yapılmakta olan ulusal düzeydeki spor organizasyonlarının sayıca artırılması ve bölgenin tanıtımına çok büyük katkılar sağlayacak uluslar arası düzeydeki spor organizasyonlarının düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

—Bu noktadan hareketle 2011 yılında Erzurum'da düzenlenecek olan Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunları kapsamında yarışların bazı ayaklarının Sarıkamış'a verilmesi hem bölgenin uluslar arası camiada tanıtımına sağlayacağı katkılarla hem de bu amaçla yapılacak olan yeni tesislerle bölgenin kalkınmasına olanak sağlayacaktır.

—Turizm Bakanlığı, yerel yönetim kuruluşları ve özel sektör temsilcileri arasında eş güdümlü bir çalışmanın sağlanması ile kısa sürede sonuç alınabilecek planlamalar yapılmalıdır.

—Konunun öneminin zaten farkında olan yöre insanı daha fazla bilgilendirilerek turizm konusunda ortak bir toplumsal bilinç geliştirilmelidir.

Ancak tüm bunların ilgili kuruluşlar ile yerel yönetim temsilcileri, özel sektör temsilcileri ve yöre halkının eşgüdümlü ve planlı çalışabilmelerinin sonucunda yapılabileceğinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKAT, Ömer. (2000). Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği, Ekin Kitabevi, İstanbul.
- CEYHUN, Serdar. (2006). Doğa Sporları potansiyeli Açısından Erzincan, Standart ekonomik Ve Teknik Dergi, sayı:535, Ankara.
- ÇİMEN, Hürriyet. ve KILIÇ, Gonca. (2003) Kış Turizminin Bölge Ekonomisine Katkıları, “Türkiye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları” Konferansı 3-4 Mayıs 2003, Çankırı.
<http://cmyo.ankara.edu.tr/~iktisad/TURKONF/web/Hurriyet-KILIC.doc>
02.10.2007.
- DOĞU ANADOLU PROJESİ (DAP) ANA PLANI, Turizm Ve Kültürel Etkinlikler Sektör Raporu (2000). DPT Yayınları, Ankara.
- DOĞU, Gazanfer.(2006). Yerel Yönetimler ve Sporun Sosyo-ekonomik Boyutu, Fiziksel Aktivite, Sağlıklı Yaşam ve Yerel Yönetimler Sempozyumu, 27-28 Nisan 2006, Eskişehir.
<http://www.sporbilim.com/index.php?s=icerik&katid=100&id=189> 05.08.2007.
- GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜKLERİ KAMP EĞİTİM MERKEZLERİ. (2004). GSMGM Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, Yayın No:164, Ankara.
- İNCEKARA, Ahmet. (1998). Doğu Anadolu’da Kış turizmi Ve Gelişme Olanakları, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No:1998-18, İstanbul. s:41
- KARAKÜÇÜK, Suat. (1999). Rekreasyon Boş zamanları Değerlendirme, Bağırğan yayımevi, Ankara.
- YETİM, A. Azmi. (2005). Sosyoloji ve Spor, Morpa Kültür yayınları, İstanbul
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, Turizm konaklama İstatistikleri,<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF2B81939FD5B60AFA44338F0DD5A3722B> , 15.09.2007.
<http://www.milliparklar.gov.tr/mpd/mp/milliparklar.asp> 09.10.2007.
<http://www.sarikamis.gov.tr> 18.08.2007.

